

מסורת הש"ס

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיה.

רבינו גרשום

(6) [נתיבין כח: וי"א],
(7) [פסחים כו: דף: ג] [נדרים]
שם היה (דף: טו) [כ: ג]
דפוסים.

תורה אור השלם

1 וידברו בני יוסף את
הדעה לאמר מידע נחמה
לי נחמה נולד אחד וחבל
אחר ואני עם רב עד אשר
עזרה בדין יי
ירושע יו"ר
2 ויאמר אליהם הדעה
אם עם רב אף על פי
הערה ובראת לך שם
בארץ הפרו והפסים כי
אין לך דבר אפרים.
ירושע יו"ר

הנהגות הב"ח

(6) רב"ש ד"ה אלא וכו'
בין רב למעט וכו' זה סה.
ג"כ פ"ל ב"ש דף קכז:
(7) ד"ה נחמה וכו' נחמה
היה ולדבר שם ועדן:

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נחמלקס מאי לרב סרס נחמלקס וכו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (6) לרב למעט דמהוה לא מצי לאקשוי מדי דהא אינטרין למדרש מניה דא"י לשבטים אימפלג שלקחו כל השבטים זה מה ע"פ הגורל שבט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי הגורל מחלק נחמלקס בין שהא רב בין שהא מעט אותו השבט מה שזכרו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכז). ועוד דרשינן מניה (שם) דכפפים נחמלקס הארץ. אבל מלרב מרבה נחמלקס מקשה דמשמע למי שיהיה רב ביציאת מנצרים כדמכין בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו א"פ ששכשו נחמלקס כנתינת לארץ מרבה נחמלקס ואלא מה שהיה מעט ביציאת מנצרים חמשיט גם עמה נחמלקס א"פ שנתרבה והכי קמני לה כפפריה נהדיא לרב מרבה נחמלקס וכו' הרי שילא עמו י' בנים ממנצרים ובנתינת לא נחמלקס אלא ה' קורא אי עליו לרב מרבה נחמלקס הרי שילא עמו ה' בנים ממנצרים ובנתינת נחמלקס עשרה קורא אי עליו ולמעט חמשיט נחמלקס דלקח דעתן אמינא ניחול בתר השתא קא משמע לן: קשיא. לדרין קשיא דלא ידעינן לתרוצי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליתא למימר לרב מרבה אותו שהוא רב עכשיו מרבה נחמלקס ולמעט שהוא מועט עכשיו חמשיט נחמלקס דסברא הוא כדמכין לעיל לאלה מחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון חרבה ומשמע משמע אלא כשזה נטול הרבה מה מעט מחלק איש זה מרובה וחלק חבירו מועט אבל כשכל החלקים שים אין זה מרבה ומשמע אלא הכי הו"ל למימר חלק נחמלקס ינחלו ובמורה נמי ליתא לאוקומיה דמשמעות מטות אבותם [נמדרר טו] שמענין לה שפיר אליבא דהאי תנא ועוד מרבה ומשמע משמע נטילה ראשונה שנטול כל אחד מחלקי קודם שיחזירו לאבותיהם כדמכין כפפיה דקרא (שם) איש לפי פקודיו יותן נחמלקס: **היינו דקא לוחין בנות לפסח.** למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו [שם טו] שזה בארץ ישראל כי אין לו בן שילא היה לו בן היה נטול הבן מחלקו של אבינו שהיה מיוצאי מנצרים ועמה בשביל שאין לו בן למה לא ירש את מחלקו: לא סו. ללפסח נחמלקס בארץ ישראל דלשקול לא הוא ולא יוצאי יריבו נזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו בן לא היה נטול כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות כל מה שנטול וחוזרין יורשין נחמלקס כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו ללפסח מתוך משפחתו שהיה לו נזכות עם אחיו כנכסי חפר וקנו אילי היה לו בן כשעלו בני חפר שם אחי אבינו נחמלקס צ"ל יחזירו אותה לחפר אביהן יורש אותה לכל בניו ירושל אבינו שהוא כבוד ב' מחלקים או הוא או בנו שם חמשיט כדמכין ואם אין לו [שם] עיין עליו [נתיבין קטו]. והשתא שאין בן למה לא נקוט חתת אבינו לירש נחמלקס הבנה לו מחפר אביו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מבאי הארץ שהרי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשיות היו והיו יודעות שבת הבן מירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין דלקמן (דף קטו): **היינו דקא לוחין בני יוסף.** שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשון של יוצאי מנצרים והיתה נחמלקס כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: כולו שכול. כשזה. ומיהו לקמן [קכז]. אמרינן דארץ ישראל לשבטים אימפלג ויהיה חלק נחמלקס כל איש ואיש מישראל: שאין גדול בכל השבטים כשזכר שלהן אלא משום דמנעיה ליה לקמן לא בעי לתרוצי הכי: **משום שפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים כנתינתם לארץ וגם לא היה להם אב הנכנס לארץ שיחילם מחלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שילא ממנצרים שירשו ממנו על ידי חזרה: **שם מנה.** מנחות בני יוסף ובנות ללפסח דלא היה חד בכל השבטים דלא שקול או הוא או אחיו ואף על גב דהוא מצי מתרמי דאליבא דמאן דאמר ליוצאי מנצרים כל אותן שילא פחות מבן עשרים בלא אב לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מנצרים שילא לא נחמלקס להם ואפילו הכי לא חתרמי שלא יא יתום ממנצרים פחות מבן עשרים ואם יא אס כן מת אחד מקרוביו כמדבר שהיו מיוצאי מנצרים שילא לא נטלו חלק בארץ כדמכין בפיסרי [פסחים כו: דף:] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה ובכונן שהיו מורישו מיוצאי מנצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוא חד דלא שקיל דלא חתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כננות ללפסח ואותן שהיה להם אב ואם ולא היו יכולין לטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאמי אמויהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נטול חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: **איבעי ליה למאות.** כננות ללפסח ובני יוסף וגם הנביא היה לו לכבוד כדמכין כננות ללפסח ובני יוסף: **דלות ואכני.** כגון בנות ללפסח: **דלות ואכני.** שלא יוכל לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיב עליה לך היערה וגו' [ירושע טו] לדרשה אינטרין דלקמן ולא כפפיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שבת אחר הן אין הרשות בידו ואם של מנה בני יוסף היו הרשות בידם לכרות היער (טו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני **הם ענה עובד קא משמע לן.** בשביל שלמדן אנו ממה שהשיב להם יהושע דמבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאחזקיה מעינא בישא להכי כתביה קרא ללוחות בני יוסף: **ויאמר להם יהושע.** להוסיף נחמלקס אי אפשר אף ענה טובה אי נותן להם שם: עם רב אהא עליה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ומנה לך שם בית מושב כדמכין וברא אותהן במרבותם [ירושע טז]: אמרו

ומשה שנטלו מחלקים נחלק אביהן עם החמשה הראשונים ונראה לרשב"א דרש"א וסיפא מיירי כגון שמתו אותם שילא ממנצרים בלא זרע ולא נכנסו לארץ דודאי מתו במדבר כל אותן שהיו בני עשרים כשילא ממנצרים ומיירי רש"א שמתו העשרה שילא עמו וחמשה בנים נולדו כמדבר וכסיפא מתו וחמשה שילא עמו ונולדו כמדבר י' והשתא הוי סיפא דומיא דרש"א ואמי נמי שפיר דנקט שילא עמו דמה לך ליתא האז אלא משום דבעי למימר שותן מתו ונולדו אחרים כמדבר ולרשב"א קשה על פירוש הקונטרס דהא מלרב מרבה משמע שפיר טפי למי שהא רב עתה מרבה ואי משום דהא כבר כתיב וידברו בני יוסף אלא למאן דאמר לבאי הארץ מאי קא צווחי כוליהו שקול משום טפלים דהוה נפישו להו אמר אביי שמע מינה לא הוה חד דלא שקיל דאי סלקא דעתך הוה חד דלא שקיל איבעי ליה למצוות וכו' תימא דצוות ואהי כתיביה קרא דצוות ולא אהי לא כתיביה קרא הא בני יוסף דצוותי ולא אהי וכתביניהו קרא היתם **עצה טובה קא משמע לן דאיבעי ליה לאיניש לאחזקיהו מעינא בישא והיינו דקאמר להו יהושע דכתיב ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אהא עליה לך היערה אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע אמרו**

לשבטים אימפלג שפיר צווחו לכולי עמלא אלא ודאי לא אסיק אדעתא דהיה דרש"א (ו) והיה דרש"א (ו) (דפפרי) הוי לפי המנהג: ולמאן דאמר ליוצאי מנצרים שילא לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מנצרים שילא לא נטלו חלק בארץ כדמכין בפיסרי [פסחים כו: דף:] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה ובכונן שהיו מורישו מיוצאי מנצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוא חד דלא שקיל דלא חתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כננות ללפסח ואותן שהיה להם אב ואם ולא היו יכולין לטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאמי אמויהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נטול חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: **איבעי ליה למאות.** כננות ללפסח ובני יוסף וגם הנביא היה לו לכבוד כדמכין כננות ללפסח ובני יוסף: **דלות ואכני.** כגון בנות ללפסח: **דלות ואכני.** שלא יוכל לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיב עליה לך היערה וגו' [ירושע טו] לדרשה אינטרין דלקמן ולא כפפיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שבת אחר הן אין הרשות בידו ואם של מנה בני יוסף היו הרשות בידם לכרות היער (טו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני **הם ענה עובד קא משמע לן.** בשביל שלמדן אנו ממה שהשיב להם יהושע דמבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאחזקיה מעינא בישא להכי כתביה קרא ללוחות בני יוסף: **ויאמר להם יהושע.** להוסיף נחמלקס אי אפשר אף ענה טובה אי נותן להם שם: עם רב אהא עליה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ומנה לך שם בית מושב כדמכין וברא אותהן במרבותם [ירושע טז]: אמרו

אלא למאן דאמר לבאי הארץ נחמלקס מאי לרב סרס נחמלקס וכו' קשיא. ולא גרסינן מאי בין (6) לרב למעט דמהוה לא מצי לאקשוי מדי דהא אינטרין למדרש מניה דא"י לשבטים אימפלג שלקחו כל השבטים זה מה ע"פ הגורל שבט המועט כמרוצה דהכי משמע על פי הגורל מחלק נחמלקס בין שהא רב בין שהא מעט אותו השבט מה שזכרו הגורל יקח לקמן בפירקין (דף קכז). ועוד דרשינן מניה (שם) דכפפים נחמלקס הארץ. אבל מלרב מרבה נחמלקס מקשה דמשמע למי שיהיה רב ביציאת מנצרים כדמכין בתריה לשמות מטות אבותם ינחלו א"פ ששכשו נחמלקס כנתינת לארץ מרבה נחמלקס ואלא מה שהיה מעט ביציאת מנצרים חמשיט גם עמה נחמלקס א"פ שנתרבה והכי קמני לה כפפריה נהדיא לרב מרבה נחמלקס וכו' הרי שילא עמו י' בנים ממנצרים ובנתינת לא נחמלקס אלא ה' קורא אי עליו לרב מרבה נחמלקס הרי שילא עמו ה' בנים ממנצרים ובנתינת נחמלקס עשרה קורא אי עליו ולמעט חמשיט נחמלקס דלקח דעתן אמינא ניחול בתר השתא קא משמע לן: קשיא. לדרין קשיא דלא ידעינן לתרוצי קרא אליבא דההוא תנא דהא ליתא למימר לרב מרבה אותו שהוא רב עכשיו מרבה נחמלקס ולמעט שהוא מועט עכשיו חמשיט נחמלקס דסברא הוא כדמכין לעיל לאלה מחלק הארץ ולא נריך קרא וגם אין לשון חרבה ומשמע משמע אלא כשזה נטול הרבה מה מעט מחלק איש זה מרובה וחלק חבירו מועט אבל כשכל החלקים שים אין זה מרבה ומשמע אלא הכי הו"ל למימר חלק נחמלקס ינחלו ובמורה נמי ליתא לאוקומיה דמשמעות מטות אבותם [נמדרר טו] שמענין לה שפיר אליבא דהאי תנא ועוד מרבה ומשמע משמע נטילה ראשונה שנטול כל אחד מחלקי קודם שיחזירו לאבותיהם כדמכין כפפיה דקרא (שם) איש לפי פקודיו יותן נחמלקס: **היינו דקא לוחין בנות לפסח.** למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו [שם טו] שזה בארץ ישראל כי אין לו בן שילא היה לו בן היה נטול הבן מחלקו של אבינו שהיה מיוצאי מנצרים ועמה בשביל שאין לו בן למה לא ירש את מחלקו: לא סו. ללפסח נחמלקס בארץ ישראל דלשקול לא הוא ולא יוצאי יריבו נזכותו שהרי לבאי הארץ ניתנה ואפילו אם היה לו בן לא היה נטול כלום בשביל אביו ואפילו בשביל עצמו אם הוא פחות כל מה שנטול וחוזרין יורשין נחמלקס כמשפט. והכי אמרי למה יגרע שם אבינו ללפסח מתוך משפחתו שהיה לו נזכות עם אחיו כנכסי חפר וקנו אילי היה לו בן כשעלו בני חפר שם אחי אבינו נחמלקס צ"ל יחזירו אותה לחפר אביהן יורש אותה לכל בניו ירושל אבינו שהוא כבוד ב' מחלקים או הוא או בנו שם חמשיט כדמכין ואם אין לו [שם] עיין עליו [נתיבין קטו]. והשתא שאין בן למה לא נקוט חתת אבינו לירש נחמלקס הבנה לו מחפר אביו ע"י חזרה שהחזירה בניו או בני בניו שהיו מבאי הארץ שהרי בת הבן יורשת עם האחין ולקמן נמי אמרינן דרשיות היו והיו יודעות שבת הבן מירש עם האחין שלמדו מפרשת יצמין דלקמן (דף קטו): **היינו דקא לוחין בני יוסף.** שהיו עכשיו מרובין וגברו יותר משאר שבטים והן לא נטלו אלא לחשון של יוצאי מנצרים והיתה נחמלקס כל אחד מועטת מחלק כל איש ואיש מישראל: כולו שכול. כשזה. ומיהו לקמן [קכז]. אמרינן דארץ ישראל לשבטים אימפלג ויהיה חלק נחמלקס כל איש ואיש מישראל: שאין גדול בכל השבטים כשזכר שלהן אלא משום דמנעיה ליה לקמן לא בעי לתרוצי הכי: **משום שפלים.** יתומים שלא היו בני עשרים כנתינתם לארץ וגם לא היה להם אב הנכנס לארץ שיחילם מחלקו כשימות וגם לא היה להם שום מוריש שילא ממנצרים שירשו ממנו על ידי חזרה: **שם מנה.** מנחות בני יוסף ובנות ללפסח דלא היה חד בכל השבטים דלא שקול או הוא או אחיו ואף על גב דהוא מצי מתרמי דאליבא דמאן דאמר ליוצאי מנצרים כל אותן שילא פחות מבן עשרים בלא אב לא נטלו חלק בארץ שהרי לא הן ולא אביהן היו מיוצאי מנצרים שילא לא נחמלקס להם ואפילו הכי לא חתרמי שלא יא יתום ממנצרים פחות מבן עשרים ואם יא אס כן מת אחד מקרוביו כמדבר שהיו מיוצאי מנצרים שילא לא נטלו חלק בארץ כדמכין בפיסרי [פסחים כו: דף:] איש לפי פקודיו להוציא את הנשים דדמו לטפלים ואפילו הכי ירשו חלק אביהן. ולמאן דאמר לבאי הארץ נמי כל הנכנסין לארץ פחות מבן עשרים לא נטלו חלק בארץ אלא על ידי חזרה ובכונן שהיו מורישו מיוצאי מנצרים ואם לאו לא יטול ואפילו הכי לא הוא חד דלא שקיל דלא חתרמי מילתא דכל אותן שנכנסו לארץ בני עשרים נטלו חלקם והטפלים יתומין הפחותים מבן עשרים נטלו כולן על ידי חזרה כננות ללפסח ואותן שהיה להם אב ואם ולא היו יכולין לטול בחזרה לא מאבי אביהן ולא מאמי אמויהן שהרי אביו ואמו קודמין הרי אביהן נטול חלק בארץ משום באי הארץ וכמאן דשקיל איהו דמי ואין לו לעוק: **איבעי ליה למאות.** כננות ללפסח ובני יוסף וגם הנביא היה לו לכבוד כדמכין כננות ללפסח ובני יוסף: **דלות ואכני.** כגון בנות ללפסח: **דלות ואכני.** שלא יוכל לגזול שאר שבטים וליתן להם ומה שהשיב עליה לך היערה וגו' [ירושע טו] לדרשה אינטרין דלקמן ולא כפפיה שנתן להם יערות להרחיב נחלתן שאם מנחלת שבת אחר הן אין הרשות בידו ואם של מנה בני יוסף היו הרשות בידם לכרות היער (טו) ולגרשם ועדיין לא נתנה להם יהושע כלום: ומשני **הם ענה עובד קא משמע לן.** בשביל שלמדן אנו ממה שהשיב להם יהושע דמבעי ליה לאיניש להטמין עצמו לאחזקיה מעינא בישא להכי כתביה קרא ללוחות בני יוסף: **ויאמר להם יהושע.** להוסיף נחמלקס אי אפשר אף ענה טובה אי נותן להם שם: עם רב אהא עליה לך היערה וגו' ובראת כרות היער ומנה לך שם בית מושב כדמכין וברא אותהן במרבותם [ירושע טז]: אמרו

